

การประกอบคำในภาษาไทย

คำประสม • คำประสมาน • คำซ้อน • คำซ้ำ

พื้นฐานการสร้างคำ

หน่วยคำและคำมูล

ก่อนที่จะศึกษาการประกอบคำ จำเป็นต้องเข้าใจส่วนประกอบพื้นฐานของภาษาไทยก่อน

หน่วยคำ (Morpheme): หน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย ไม่สามารถแยกออกได้อีก เช่น อา, ลู, ละ, ซา

คำมูล (Root Word): คำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ เป็นอิสระในการใช้งาน เช่น บันทึก, เวลา, กะลา, ชีวิต

คำประสม

การนำคำมูลที่มีความหมายต่างกันมารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่

ลักษณะสำคัญของคำประสม

เกิดความหมายใหม่

คำที่เกิดจากการนำคำมูลอย่างน้อย 2 หน่วยคำมารวมกัน โดยที่คำมูลเหล่านั้นเป็นคำที่มีความหมายต่างกัน เมื่อนำมารวมกันเกิดเป็นคำที่มีความหมายใหม่ หรือมีเค้าความหมายเดิม เช่น พ่อบ้าน, ขนมหวาน, นอกเวลา

โครงสร้างตายตัว

คำประสมมีโครงสร้างที่แน่นอน ไม่สามารถแทรกคำใดๆ ระหว่างหน่วยคำได้ ไม่สามารถแยกส่วนหรือสลับตำแหน่งได้ และไม่สามารถหยุดหรือเว้นจังหวะระหว่างหน่วยคำจนออกเสียงได้

โครงสร้างและตัวอย่างคำประสม

น้ำร้อน / ชาเย็น

(นาม + วิเศษณ์)

ช่อดอกไม้

(นาม + นาม)

ขวดแก้ว

(นาม + นาม)

คำประสม (Affixation)

- ▶ เกิดจากการนำหน่วยคำอย่างน้อย 2 หน่วยมาประกอบกัน โดยมีหน่วยคำไม่อิสระอย่างน้อย 1 หน่วย
- ▶ **อุปสรรค (Prefix):** เติมนำคำหลัก มักบอกผู้กระทำหรือเปลี่ยนนามธรรม เช่น ผู้- (ผู้จัดการ), นัก- (นักเรียน), ชาว- (ชาวบ้าน), การ- (การเรียนรู้), ความ- (ความรัก)
- ▶ **ปัจจัย (Suffix):** เติมห้หลังคำหลัก เช่น -กร (พัฒนากร), -นิยม (ทศนิยม), -ศาสตร์, -ภาพ
- ▶ มีหน้าที่เปลี่ยนความหมายของคำหลัก หรือบอกสังกัด กิจการ ลักษณะนิสัย

คำซ้อน

การนำคำที่มีความหมายคล้ายกัน เกี่ยวข้องกัน หรือตรงข้ามกันมาประกอบกัน

รูปแบบการสร้างคำซ้อน

ความหมายเหมือนกัน

นำคำที่มีความหมายเหมือนกันมาซ้อนเพื่อขยายความหรือ
เน้นย้ำให้ชัดเจนขึ้น เช่น ไฉญโต, ว่างเปล่า, รูปร่าง
หน้าตา, เก็บงำ

ความหมายคล้ายกัน

นำคำที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันมาซ้อนกันเพื่อครอบคลุม
ความหมายกว้างๆ เช่น ถ้วยชาม, ญาติพี่น้อง, ลูกหลาน,
ทำมาหากิน

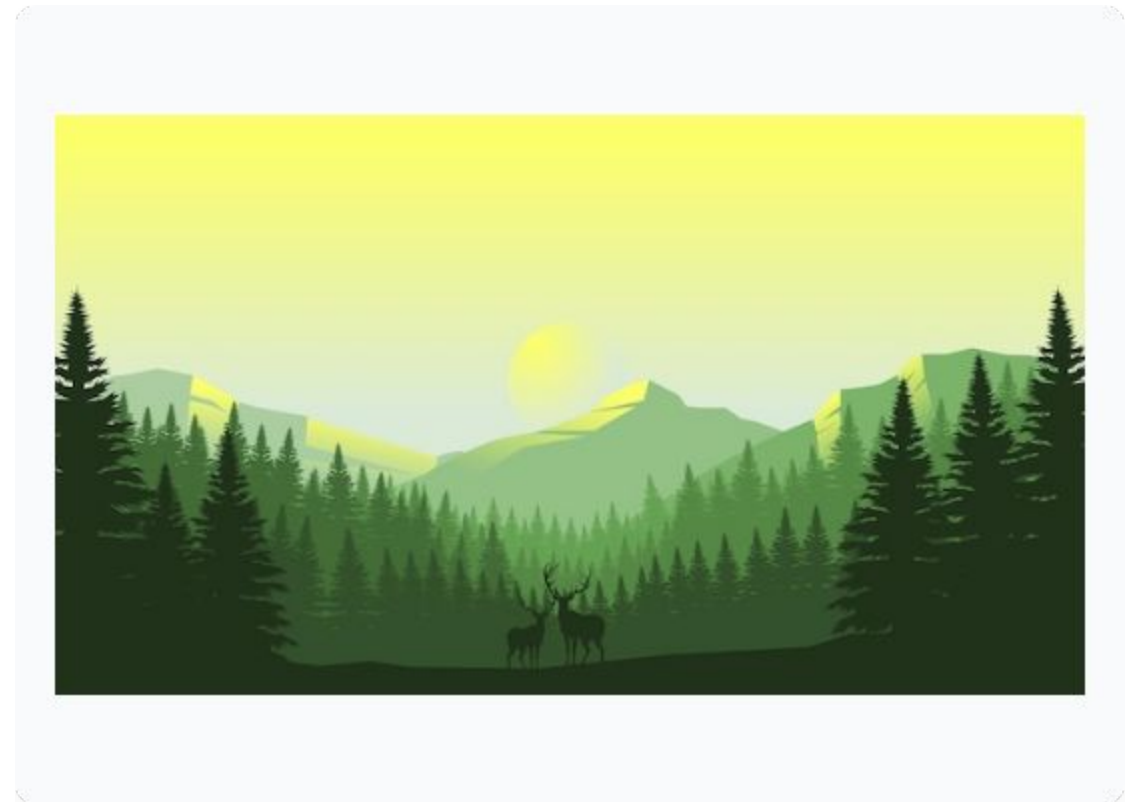

ความหมายตรงข้ามกัน

นำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมาซ้อนกัน เกิดเป็นความ
หมายเชิงรวบยอด เช่น ผิดชอบชั่วดี, ตื่นลึกหนาวบาง,
ได้เสีย

ตัวอย่างและลักษณะของคำซ้อน

- ▶ คำซ้อนสามารถมีจำนวนคำได้ตั้งแต่ 2 คำ, 3 คำ, 4 คำ, 6 คำ หรือ 8 คำ
- ▶ คำซ้อน 4 คำ เรียงกัน: เทือกเขาเหล่านี้ออ, ป่าเขาลำเนาไพร, ทรัพย์สินเงินทอง
- ▶ คำซ้อน 4 คำ แยกเป็น 2 คู่: ข้าวยากหมากแพง, หน้าขึ้นอกตรม, ต้นลึกหนาบาง
- ▶ คำซ้อน 6 คำ: เลือกที่รักมักที่ชัง, กินอย่างหมูอยู่อย่างหมา
- ▶ จุดประสงค์หลักคือเพื่อให้คำมีความสละสลวยขึ้น และมีความหมายกว้างขวางขึ้น

คำซ้ำ

การนำคำมูลคำเดียวกันมาซ้ำกัน โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ)

นัยของความหมายในคำซ้ำ

- ▶ บอกพหูพจน์ (Plural): เด็กๆ, ลูกๆ หลานๆ
- ▶ เน้นน้ำหนัก (Emphasize): พูดดังๆ หน่อย, ทาสีแดงๆ
- ▶ ลดน้ำหนัก (Reduce): กางเกงดูเก่าๆ, ห้องจะรกๆ หน่อย
- ▶ บอกความไม่เจาะจง: วันนี้เย็นๆ แวะไปนะ, ใครๆ ก็ไม่รัก
- ▶ บอกการแยกส่วน: แบ่งเค้กเป็นชิ้นๆ, มัดเป็นกองๆ
- ▶ เป็นสำนวน (Idiom): เรื่องกล้วยๆ (ง่ายมาก), รู้แบบงูๆ ปลาๆ (รู้ไม่จริง), หน้าตาพึ้งๆ (ธรรมดา)

Minimalist yellow banana on white background

สรุปเปรียบเทียบการประกอบคำ

ชนิดการสร้างคำ	จุดประสงค์หลัก	โครงสร้างทางภาษา	ตัวอย่าง
คำประสม	สร้างคำที่มีความหมายใหม่ หรือมีคำความหมายเดิม	คำมูล + คำมูล (ความหมายต่างกัน)	พ่อบ้าน, ลูกเสือ, น้ำร้อน, ไม่แขวนเสื้อ
คำประสาน	เปลี่ยนหน้าที่คำ หรือเพิ่มนัยยะผู้กระทำ/นามธรรม	หน่วยคำไม่อิสระ (Affix) + หน่วยคำอิสระ	นักเรียน, การประชุม, ความรัก, พัฒนาการ
คำซ้อน	ขยายความ เน้นย้ำ และเพิ่มความสละสลวย	คำมูล + คำมูล (ความหมายเหมือน/คล้าย/ตรงข้าม)	กล้วยขาม, รูปร่างหน้าตา, ผิดชอบชั่วดี
คำซ้ำ	เปลี่ยนระดับความหมาย, บอกจำนวน, ทิศทาง	คำมูล + คำมูลเดิม (ใช้เครื่องหมาย ๆ)	เด็กๆ, กลัวยๆ, ตื้อๆ, แดงๆ